

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 231.935 van 13 juli 2015
in de zaak A. 209.592/X-15.555.**

In zake : de VZW MILIEUFRONT OMER WATTEZ
 woonplaats kiezend te 9700
 Oudenaarde Kattestraat 23

tegen :

het VLAAMSE GEWEST
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Paul Aerts
kantoor houdend te 9000 Gent
Coupure 5
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 26 juli 2013, strekt tot de nietigverklaring van :
 - a. het besluit van de Vlaamse regering van 3 mei 2013 houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei”,
 - b. het besluit van de dienst Milieueffectenrapportage van de afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid van het Vlaamse Gewest van 19 december 2011 inzake de ontheffing van de verplichting tot de opmaak van een plan-milieueffectenrapport over het voornoemde gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, en
 - c. het besluit van 20 februari 2009 van de Vlaamse regering waarbij het bijzonder oppervlaktedelfstoffenplan “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei” definitief wordt vastgesteld.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partij heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Eerste auditeur Tom De Waele heeft een verslag opgesteld.

De verwerende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verzoekende partij heeft een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 3 april 2015.

Staatsraad Jan Clement heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Hilde De Smet, die verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Sandro Di Nunzio, die *loco* advocaat Paul Aerts verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Tom De Waele heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. In 2008 stelt de verwerende partij het voorontwerp van bijzonder oppervlakedelfstoffenplan “Alluviale klei van Schelde- en

Maasbekken en Polderklei” vast (hierna: het voorontwerp van oppervlakedelfstoffenplan).

4. Met een op 29 augustus 2008 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd bericht wordt “elke burger” er kennis van gegeven dat hij eventuele opmerkingen op het voorontwerp van oppervlakedelfstoffenplan ten laatste op 17 oktober 2008 dient te doen toekomen bij de dienst Natuurlijke Rijkdommen. De verzoekende partij dient een bezwaarschrift in.

5.1. Op 20 februari 2009 stelt de Vlaamse regering het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei” (hierna: het BOD) definitief vast en gelast zij de Vlaamse minister bevoegd voor de Ruimtelijke Ordening om ter uitvoering ervan een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (hierna: GRUP) te laten opstellen.

5.2. In de inleidende samenvatting van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“SCHELDEKLEI

Voor Scheldeklei bleek een eerste groep van locatievoorstellen onvoldoende omdat na afweging van de effecten op natuur, landbouw en ruimtelijke ordening onvoldoende locatievoorstellen overbleven.

Conform de regelgeving van het Oppervlakedelfstoffen decreet werd vervolgens gezocht naar compenserende locatievoorstellen.

[...]

Bestaand ontginningsgebied in exploitatie van een steenbakkerij, waarvoor een herschikking wordt voorgesteld		
Eine Oudenaarde 76,6 ha, waarvan 24,4 ha geschrapt mogen worden < 3 m	<ul style="list-style-type: none">• Bestaande nabestemming op gewestplan ‘Natuur’• Voorstel nabestemming te behouden ontginningsgebied (52,2 ha): voorstel om de bestaande nabestemming ‘Natuur’ te behouden• Voorstel bestemming te Schrappen ontginningsgebied (24,4 ha): voorstel om de bestaande nabestemming ‘Natuur’ om te zetten naar de effectieve bestemming	<ul style="list-style-type: none">• Bestaande kleireserve van 620.000 m³ in functie van de enige steenbakkerij• Ontgonnen gebied mag andere bestemming krijgen
Compenserend locatievoorstel waarvoor binnen de ambtelijke stuurgroep een		

consensus werd bereikt		
Rijtmeersen Zone 2 Oudenaarde 40,5 ha < 3 m	<ul style="list-style-type: none"> • Huidige bestemming op gewestplan 'Agrarisch gebied met landschappelijke waarde' en 'Natuur' • Voorstel nabestemming voor de zone langs de Schelde (27,14 ha) 'Natuur' • Voorstel nabestemming voor de smallere zone (onder de rode lijn) (13,36 ha): voorstel om de bestaande bestemmingen 'Landbouw' en 'Natuur' te voorzien als nabestemming in dezelfde verhouding zoals de huidige bestemmingen op gewestplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Zone langs Schelde opgehoogd met slib • Beschikbare reserve in deze zone is nog onzeker • Ook nog onzekerheid over het al dan niet verontreinigd zijn van het slib, dit geeft tevens een onzekerheid over de ontginningsmogelijkheden van de onderliggende alluviale klei; verder overleg met ANB en OVAM noodzakelijk • Afvoer van klei langs water, maar recreatie op jaagpad moet mogelijk blijven • Project-MER dient milderende maatregelen te bepalen die vervolgens strikt dienen toegepast te worden • Ontginning van het gebied kan omwille van de afgraving van de sliblaag mogelijks een meerwaarde creëren voor de natuurwaarden ter plaatse
Locatievoorstel waarvoor, na grenscorrecties aan de hand van de landbouwgevoeligheidsanalyse en de vermelde voorwaarden, een consensus werd bereikt binnen de ambtelijke stuurgroep		
Normandië Wortegem- Petegem 19,9 ha ± 2 m	<ul style="list-style-type: none"> • Huidige bestemming op gewestplan 'Agrarisch gebied met landschappelijke waarde', 'Natuur' en 'Recreatie' • Voorstel om de bestaande bestemmingen 'Landbouw', 'Natuur' en 'Recreatie' te voorzien als nabestemming in dezelfde verhouding zoals de huidige bestemmingen • Behoud oude Scheldemeander • Behoud van enkele zeer waardevolle biotopen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kleireserve van ca. 200.000 m³ • Onroerend Erfgoed: oude Scheldemeanders dienen gevrijwaard te blijven, evenals het park rond het gemeentelijk domein De Ghellinck en de wilgenrij langs de Schelde • Landbouw: negatief advies want hoofdzakelijk in landbouwgebruik • Natuur: gunstig voor ontginning met nabestemming natuurgebied • Ruimtelijke Ordening: in de verkenningsnota bij het afbakeningsproces buitengebied wordt een natuurverweingsconcept opgenomen zodat de meerwaarde van een ontginning binnen een verweingsconcept moet aangetoond worden

5.3. In deel 2 “Bespreking samenhangend oppervlakedelfstoffengebied” van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“Voor de Scheldeklei worden nieuwe gebieden of zoekzones waarbinnen een ontginningsgebied kan worden gezocht, voorgesteld:

[...]

– OVL109 Normandië met een totale oppervlakte van 36 ha.

– OVL120 Rijtmeersen met een totale oppervlakte van 68,7 ha; dit is een compenserend locatievoorstel in de zin van artikel 3, § 4, van het VLAREOP dat na advies van de ambtelijke stuurgroep werd ingelast omdat een eerste groep van locatievoorstellen onvoldoende bleek om, na afweging van de effecten op natuur, landbouw en ruimtelijke ordening, voldoende ontwikkelingsperspectieven te bieden. Er werd een prioritaire ontginningszone naar voren geschoven met een oppervlakte van ongeveer 27,08 ha. Het betreft een gebied dat in de jaren '70 werd opgespoten met baggerslib en nu dus als ontginningsgebied wordt voorgesteld. De resterende zone bedraagt (40,73 ha). Voor de definitieve contouren en oppervlaktes van het gebied Rijtmeersen wordt verwezen naar de figuur in de conclusie (hoofdstuk 10).”

5.4. In deel 3 “Juridisch en beleidsmatig kader” van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“3.2 Voorstelling gebieden ten opzichte van ruimtelijke juridische en beleidsmatige randvoorwaarden

In de punten 3.2.1 tot en met 3.2.3 wordt nagegaan of de locatievoorstellen overlappen met beschermd gebied, grenzen aan beschermd gebied of liggen buiten beschermd gebied. Voor een beschrijving van deze juridische en beleidsmatige randvoorwaarden verwijzen we naar punt 3.1.

3.2.1 Overzicht juridische en beleidsmatige context water

Tabel 3-3: Overzichtstabel juridische en beleidsmatige context water

Ligging ten opzichte van:	
NAAM	Grondwaterbescherming: kwetsbaarheid grondwatertafel
[...]	[...]
Normandië	matig kwetsbaar (93%) & zeer kwetsbaar (7%)
[...]	[...]
Rijtmeersen Zone 2	zeer kwetsbaar (96%) & matig kwetsbaar (4%)

De eerste watervoerende laag ter hoogte van de afgebakende zones bestaat uit (zandige) quartaire afzettingen in de vallei van de Schelde. Door het al dan niet aanwezig zijn van een beschermende lemige/kleiige beschermingslaag bestaat een weinig kwetsbare grondwatertafel (met beschermingslaag) of een zeer kwetsbare grondwatertafel (beschermingslaag afwezig of < 5m).

[...]

3.2.2 Overzichtstabel juridische en beleidsmatige context flora en fauna

Tabel 3-4: Overzichtstabel juridische en beleidsmatige context flora en fauna

	Ligging ten opzichte van:			
NAAM	[...]	Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en IVON	Natuurreservaten en uitbreidingsperimeter	Bosgebieden
[...]				
Nor-mandië		buiten	buiten	enkele kleinere bospercelen (0,7ha)
[...]				
Rij-meersen Zone 2		volledig in VEN: deels (83%) in GEN “Vallei van de Bovenschelde Zuid” en deels (17 %) in GENO “Vallei van de Bovenschelde Zuid”	Uitbreidingsperimeter “Het Dal en de Snippenweide” (75%)	enkele kleinere bospercelen (7 ha) (vnl. wilgenopslag)

”

5.5. In deel 4 “Effecten van ontginning en herstructurering” van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“4. Effecten van ontginning en herstructurering

Voor de verschillende effectgroepen wordt een beoordeling gegeven per locatievoorstel. Deze beoordeling kan zijn:

geen effect	bijvoorbeeld als geen waterlopen doorheen het locatievoorstel lopen, of als geen kwetsbare ecotopen voor ecotoopverlies worden vernietigd
te milderen effect	nabijheid van woningen op zo een afstand dat een geluidsberm voldoende effectief is
randvoorwaarde voor nabestemming	dit is bijvoorbeeld als de natuurlijke structuur aangetast wordt door ontginning maar via een nabestemming natuur de natuurlijke structuur hersteld kan worden
Knelpunt	het verlies van een grote oppervlakte zeer kwetsbare ecotopen, zeer grote afstand tussen ontginningsgebied en steenfabriek
verder onderzoek	in geval van verdrogingseffect bij natte winning
noodzakelijk	
positief effect	bijvoorbeeld als in de nabijheid een kanaal gelegen is waardoor de milieukost drastisch beperkt kan worden

[...]

4.2 Wijziging waterhuishouding & verdroging (water, flora/fauna)

4.2.1 Relevante ontginnings-, herstructurerings- en nabestemmingskenmerken voor de effectgroep

De wijziging in de waterhuishouding die een ontginning veroorzaakt, is uiteraard sterk afhankelijk van de soort ontginning:

- Bij een natte winning is het effect op de grondwatertafel afhankelijk van de diepte en stroming van het grondwater in het gebied.
- Bij een droge winning zijn twee situaties mogelijk:
 - ofwel ligt de grondwatertafel onder het niveau van de ontginning: in dat geval kan ofwel droge ontginning mogelijk zijn zonder bemaling en treedt met andere woorden geen grondwaterstandsaling op, ofwel [zal] bemaling nodig zijn enkel van het hemelwater zodat wel een (beperkte) grondwaterstandsaling optreedt;
 - ofwel ligt de grondwatertafel ondiep, boven het niveau van de ontginning: in dat geval moet bemaald worden om de winning droog te kunnen uitvoeren en zal in de omgeving de grondwaterstand dalen.

Tijdens de herstructurering is eveneens een wijziging in de grondwatertafel mogelijk indien een waterplas (ontstaan bij natte winning) wordt opgevuld met aanvulgrond. De nabestemming leidt over het algemeen niet tot belangrijke verdrogingseffecten.

We kunnen ervan uitgaan dat de grondwaterkwaliteit door ontginningswerkzaamheden niet gewijzigd wordt, immers de maatregelen om grondwaterverontreiniging te vermijden zijn talrijk en bovendien reeds algemeen toegepast bij ontginning.

4.2.2 Methodologie

Natte winning

de effecten van een natte winning op de grondwatertafel kunnen enkel op projectniveau worden berekend omdat ze een gedetailleerde studie van de lokalepiëzometrie en een modellering vereisen.	Verder onderzoek noodzakelijk
--	-------------------------------

Droge winning

In geval van een droge winning is informatie noodzakelijk over de grondwatertafel ter hoogte van het locatievoorstel. Omdat we onmogelijk op planniveau informatie kunnen verzamelen over de diepte van de grondwatertafel, gaan we uit van de invloedsstraal die voor een worst case situatie (grondwatertafel net onder maaiveld, maximale ontginningsdiepte, goede doorlatendheid watervoerend pakket) wordt berekend. Vervolgens wordt voor de omgeving van elk locatievoorstel nagegaan wat de kwetsbaarheid voor verdroging is van de voorkomende ecotopen (binnen invloedsstraal bij bemaling in worst case situatie).

De effectbeoordeling voor verdroging zal gebeuren door overlay van de omgeving van elk locatievoorstel met de kwetsbaarheidskaart voor verdroging (Peymen, 2000; zie figuur 4-2). Indien binnen de invloedsstraal (afgeleid voor worst case situatie) rondom het locatievoorstel:

geen kwetsbare en zeer kwetsbare ecotopen/elementen voor verdroging voorkomen (bij ontginning zal geen verdroging optreden)	geen effect
wel kwetsbare en zeer kwetsbare ecotopen/elementen voor verdroging voorkomen; er is een indicatie voor eventuele verdroging	verder onderzoek noodzakelijk*

*De beschikbaarheid van milieuvriendelijke technieken als retourbemaling en afvoer van bemalingswater naar gegraven grachten rondom de ontginningen geeft aan dat dit effect waarschijnlijk te milderen is. Verder onderzoek wordt echter noodzakelijk geacht omdat enerzijds gedetailleerde informatie over de grondwatertafel zal toelaten het effect (noodzakelijke grondwaterstandsdeling en invloedsstraal van bemaling) exact te berekenen en anderzijds dient de haalbaarheid van milieuvriendelijke technieken bestudeerd te worden.

Herstructurering

Ook de studie van effecten van herstructurering waarbij een waterplas wordt opgevuld met aanvulgronden situeert zich op projectniveau.

4.2.3 Effectbespreking en -beoordeling

De ontginning van de klei is steeds een droge winning. Bij een droge winning zijn volgende situaties mogelijk:

- de watervoerende laag zit onder de klei en er moet niet bemaald worden. Het kan dan wel nodig zijn om het hemelwater dat in de kleiput staat weg te pompen. Het effect van deze droogpompings beperkt zich hooguit tot de VLAREM-beschermingsstroken rondom de groeve. In de omgeving is hiervan geen (verdrogings)effect te verwachten.

- er is een watervoerende laag boven de klei. Deze moet dan eerst bemaald en afgegraven worden. Dezelfde situatie heb je met afwisselende klei en watervoerende lagen (zand). In de voorgestelde ontginningsgebieden zijn het echter steeds oppervlakkig voorkomende kleigronden die ontgonnen worden, waarboven zich geen watervoerende laag bevindt.

- er is een watervoerende laag net onder de klei, en er wordt ontgonnen tot bijna tegen de watervoerende laag (spanningslaag). Men moet dan bemalen in de laag onder de klei om de druk te verlagen en te voorkomen dat de bodem van de winningsput doorbreekt en het water van de onderliggende watervoerende laag in de winningsput stroomt. Hier zal specifiek bemaald moeten worden in de onderliggende Quartaire zanden. In de praktijk zal in dat geval een kleilaag behouden blijven die voldoende dik is om aan de druk van het onderliggende water te weerstaan (tot ongeveer 50cm). De invloed van de bemaling van de spanningslaag heeft weinig tot geen invloed op de piëzometrie van deze Quartaire zanden.

In de onderstaande tabel wordt per locatievoorstel nagegaan of er effecten te verwachten zijn van verdrogingsgevoelige vegetatie (de effecten van de vegetatie binnen het locatievoorstel wordt besproken in punt 4.4):

Naam	Effectbespreking	Effectbeoordeling
[...]		
Normandië	geen relevant bemalingseffect	geen effect
Rijtheerssen	geen relevant bemalingseffect	geen effect
Zone 1		
Rijtheerssen	geen relevant bemalingseffect	geen effect
Zone 2		

4.2.4 Milderende maatregelen & Milieuvriendelijke technieken: BBT

De BBT-studie van de VITO vermeldt retourbemaling als enige BBT bij verdroging. Indien er bij een droge winning bemaald moet worden, kan de invloed op de grondwatertafel beperkt of zelfs volledig uitgeschakeld worden door het terug in de grond pompen van een gedeelte van het

opgepompte water (=retourbemaling), eventueel in combinatie met het aanbrengen van een schermwand.

Door een retourbemaling komt de verhanglijn van het grondwater steiler te staan en wordt de invloedszone van bemaling kleiner. Door de retourbemaling te combineren met een waterremmend scherm is een verdere inperking van de invloedszone van de bemaling mogelijk.

De techniek van retourbemaling wordt bij ontginningen nog weinig toegepast. Een techniek die wel gangbaar is, is het graven van grachten rondom de ontginning. Het opgepompt water tijdens de bemaling wordt naar de grachten afgevoerd.

De kans op grondwaterverontreiniging tijdens ontginning is beperkt mits volgende maatregelen worden doorgevoerd:

- Vervanging van klassieke hydraulische olie door biodegradeerbare oliën;

- Drijvende baggermachines en zandzuigers moeten voorzien zijn van installaties om lekken tegen te gaan. Indien er zich toch lekken zouden voordoen kan gebruik worden gemaakt van verschillende maatregelen met slangen, doeken en afbreekmiddelen om de lekkende olie ter plaatse te houden en op te ruimen;

- Het vullen van de werfmachines met brandstof dient te gebeuren met pistoolvullers die automatisch stoppen bij een gevulde tank of boven een ondoordringbare vloer.”

5.6. In deel 5 “ruimtelijke afweging” van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“5.4 Beoordeling van de locatievoorstellen

In de onderstaande tabel wordt een ruimtelijke afweging gemaakt van de verschillende locatievoorstellen:

NAAM	Ruimtelijke afweging
[...]	
Normandië	Het gebied bezit vnl. een landbouwkundig gebruik (geheel gebied met matige waarde), met aan de randzone het kasteelpark De Ghellinck. Enkel het centrale deel van het gebied werd binnen het GAS weerhouden (verwevingsgebied landbouw/natuur). De rest van het gebied werd uit het GAS geweerd omwille van aanduiding overeenkomstig het Gewestplan van recreatiegebied / golfterrein (NO) en natuurgebied (ZW). Ruimtelijk-structureel is een ontginning van het gebied inpasbaar, mits nabestemming natuur voor het zuidelijke deel en nabestemming verwevingsgebied landbouw-natuur voor het centrale deel. De ontginning van de oude Scheldemeanders, van de kasteelparkzone en van een aantal andere erfgoedobjecten lijkt minder aangewezen. Tevens moet worden voorzien in een voldoende buffer tot de erfgoedelementen. Voor het NO deel is nabestemming recreatiegebied eveneens realiseerbaar.
[...]	
Rijtmeeersen Zone 2	Deze zone is volledig opgenomen in het VEN 1ste fase (GEN) en is gelegen in de voorkeuperimeter van de erkende natuurreservaten

	<p>“Dal” en “Snippenweide”. Het gebied is tevens aangeduid als natuuraandachtsgebied (PRSP O-VI: 5V25). Het gebied zelf betreft een opgehoogd terrein met slib (jaren '70). In dit deel van de ontginningszone vinden we vnl. struweelopslag (wilgen) en ruigten terug. Deze hebben zich hier spontaan gevestigd. Overeenkomstig het Gewestplan is het gebied bijna volledig aangeduid als natuurgebied.</p> <p>Ruimtelijk-structureel is de ontginning van dit gebied aan te raden, aangezien door afgraving van de sliblaag, er een nabestemming natuur (cfr. het gewestplan) kan gerealiseerd worden. Zeker rekening houdend met de ligging binnen de voorkoopperimeter van de natuurreservaten kan gedacht worden aan de realisatie van natte weiden.</p> <p>Probleem is wel dat er momenteel nog geen idee is van de beschikbare reserve in deze zone. Bovendien bestaat er nog onzekerheid over het al dan niet verontreinigd zijn van het slib. Een mogelijke denkpiste is om de overdiepte bij de ontginning in zone 1 te benutten voor het bergen van de baggerspecie. In dit geval dient zone 1 eerder (gedeeltelijk) ontgonnen te worden. Daarna kan de kleireserve in zone 2 onderzocht worden.</p>
--	---

”

5.7. In deel 6 “Gegevens ter uitvoering van watertoets” van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“6 Gegevens ter uitvoering van watertoets

6.1 Doelstelling watertoets

De watertoets wordt opgemaakt met het doel het ontstaan van schadelijke effecten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken en als dat niet kan, om de schadelijke effecten te herstellen of, in de door het Decreet Integraal Waterbeleid aangewezen gevallen, te compenseren.

De watertoets behelst een beoordeling in verschillende stappen. De eerste vraag is steeds “Kan de te vergunnen activiteit of het goed te keuren plan/programma een schadelijk effect veroorzaken?”. Indien er geen schadelijk effect valt te verwachten, kan de overheid haar beoordeling beperken tot die vaststelling.

Als er wel een schadelijk effect veroorzaakt kan worden, dan volgt opnieuw een beoordeling die verloopt in drie stappen:

1. er moet op zoek gegaan worden naar voorwaarden voor het geven van de toestemming of de goedkeuring van het project die het ontstaan van dergelijke schade vermijden en als dat niet (helemaal) kan, beperken;

2. is het voorkomen of beperken niet of slechts voor bepaalde schadelijke effecten mogelijk, dan moet men op zoek gaan naar voorwaarden die gericht zijn op het herstel van de schadelijke effecten in natura op de plaats waar deze zich voordoen. Enkel wat infiltratie van hemelwater of vermindering van ruimte voor het watersysteem betreft is ook compensatie mogelijk;

3. blijkt ook dat laatste niet mogelijk, dan rest er de overheid niets anders dan de vergunning of de goedkeuring van het plan/programma te weigeren.

Wil men activiteiten vergunnen of plannen/programma's goedkeuren die op zich genomen of in combinatie met andere vergunde activiteiten, plannen of programma's een schadelijk effect veroorzaken op de kwantitatieve toestand van het grondwater, terwijl dat schadelijk effect niet kan worden voorkomen door het opleggen van voorwaarden, dan kan men deze enkele om dwingende redenen van groot maatschappelijk belang vergunnen of goedkeuren onder stri[k]te voorwaarden. Enkel betekenisvolle nadelige effecten op de kwantitatieve toestand worden geïmagineerd door de watertoets. Niet op elke grondwaterwinning of grondwaterbemaling zal de hier besproken bijzondere regeling moeten worden toegepast.

In punt 6.2 worden de mogelijke schadelijke effecten die kunnen optreden tijdens de ontginnings- en herstructureringsactiviteiten opgelijst. In punt 6.3 wordt per effect de hierboven aangegeven beoordeling doorlopen.

6.2 Overzicht van mogelijk schadelijke effecten van kleiontginning [...]

6.2.2 Schadelijke effecten voor het grondwater

Wijziging waterhuishouding

De ontginning van de klei is steeds een droge winning. Bij een droge winning van de alluviale klei zijn volgende situaties mogelijk:

- de watervoerende laag zit onder de klei en er moet niet bemaald worden. Het kan dan wel nodig zijn om het hemelwater dat in de klei put staat weg te pompen. Het effect van deze droogpompeling beperkt zich hooguit tot de VLAREM-beschermingsstroken rondom de groeve. In de omgeving is hiervan geen (verdrogings)effect te verwachten.

- er is een watervoerende laag net onder de klei, en er wordt ontgonnen tot bijna tegen de watervoerende laag (spanningslaag). Men moet dan bemalen in de laag onder de klei om de druk te verlagen en te voorkomen dat de bodem van de winningsput doorbreekt en het water van de onderliggende watervoerende laag dus in de winningsput stroomt. Specifiek zal hier bemaald moeten worden in de onderliggende Quartaire zanden. In de praktijk zal in dit geval een kleilaag behouden blijven die voldoende dik is om aan de druk van het onderliggende water te weerstaan (tot ongeveer 50 cm). De invloed van de bemaling van de spanningslaag heeft weinig tot geen invloed op de piëzometrie van deze Quartaire zanden.

Wijziging grondwaterkwaliteit

Tijdens de ontginning worden graafmachines ingezet voor afgraving en dumpers of vrachtwagens voor de afvoer van klei naar de steenbakkerij. De inzet van machines voor ontginning houdt een risico in van grondwaterverontreiniging ten gevolge van accidentele lekverliezen van brandstoffen of morsen van olie of brandstof bij vullen of onderhoud van machines.

Een tweede bron van mogelijke grondwaterverontreiniging is de migratie van vervuild grondwater tijdens bemalingswerken indien vervuilde sites in de omgeving van de ontginningsgebieden gelegen zijn.

Daarnaast zijn er een aantal kwaliteitsaspecten die mogelijks optreden bij bemaling, die men niet uit het oog mag verliezen:

- bij het openbreken van sediment- en bodemlagen worden de contactzones tussen water en vast materiaal zodanig gewijzigd, dat er

nieuwe oplossingsverschijnselen en ook bepaalde ionenuitwisselingsreacties kunnen plaatsvinden;

- het continu laten infiltreren van water door bodemlagen en andere normaal gezien onverzadigde zones of het forceren van het stromingscircuit door een watervoerend systeem kan tot uitlogingsverschijnselen leiden;

- de blootstelling van sedimentmateriaal aan atmosferische (of opgeloste) zuurstof leidt tot oxidatie van metaalverbindingen;

- er kunnen bijgevolg veranderingen voorkomen zoals de toename van het opgelost organisch materiaal en opgelost O₂ (wijziging redox- en pH-condities), kationenuitwisselingsreacties, de wijziging van zware metaalconcentraties (door oxidatie van o.a. pyriet, andere sulfiden en metaalverbindingen), de oplossing van zouten en metastable stoffen (verhoging chloride-, sulfaat-, kalium- en natriumconcentraties, bicarbonaten en opgeloste stikstofverbindingen).

[...]

6.3 Watertoets voor kleiontgining in Scheldebekken

[...]

6.3.2 Schadelijke effecten voor het grondwater

Wijziging waterhuishouding

Voor de methodologie en effectbespreking verwijzen we naar punt 4.2. Aangegeven wordt dat er nauwelijks of niet bemaald zal moeten worden (het kan wel nodig zijn om hemelwater dat in de kleiput staat weg te pompen).

Voor de verschillende locaties zijn er geen negatieve effecten te verwachten en is de watertoets dan ook positief.

Wijziging grondwaterkwaliteit

Voor de methodologie en effectbespreking verwijzen we naar punt 4.2. Verder wordt ook rekening gehouden met mogelijke verplaatsing van aanwezige verontreiniging (databank bodemonderzoek Vlaanderen, OVAM, 2004). Aangegeven wordt dat er nauwelijks of niet bemaald zal moeten worden (het kan wel nodig zijn om hemelwater dat in de kleiput staat weg te pompen).

Voor de verschillende locaties wordt in onderstaande tabel een beoordeling van de watertoets uitgevoerd:

Naam	Schadelijk effect?	Watertoets
[...]		
Normandië	nee	watertoets positief
Rijtmeezen Zone 1	nee	watertoets positief
Rijtmeezen Zone 2	nee	watertoets positief

Volgende voorwaarden om schade te voorkomen/beperken/herstellen zijn van toepassing (zie ook punt 4.2.4):

- het risico op verplaatsing van vervuiling (ter hoogte van ontginningsgebieden met potentieel verontreinigde sites) verdient aandacht op projectniveau. In eerste instantie moet nagegaan worden of de sites intussen gesaneerd zijn. Het oriënterend bodemonderzoek kan uitsluitel geven over de aard van de vervuiling en de vervuilingsgraad;

- algemenere preventieve maatregelen zoals vervanging klassieke hydraulische olie door biodegradeerbare olie, het vullen (met brandstof) van werfmachines met pistoolvullers die automatisch stoppen bij gevulde tank of boven een ondoordringbare vloer,...;

– door afgraving van de kleilaag (grondwaterbeschermende deklaag voor onderliggende watervoerende Quartaire zanden) verhoogt de grondwaterkwetsbaarheid (zie ook punt 3.2.1). Indien voor een agrarische nabestemming (of verwevingsgebied landbouw-natuur) wordt geopteerd, dienen maatregelen binnen het ontginningsgebied genomen te worden om uitspoeling van nitraten en chemicaliën te vermijden.”

5.8. In deel 9 “gebiedssynthese” van het BOD wordt onder meer het volgende gesteld:

“9.5 Normandië

Eigenschappen

Locatievoorstel nieuw ontginningsgebied

Oppervlakte: 36 ha

Delfstoffen: klei (Alluviale klei van Scheldebekken)

Ruimtelijke afweging

Het gebied bezit vnl. een landbouwkundig gebruik (geheel gebied met matige waarde), met aan de randzone de kasteelparkzone De Ghellinck. Enkel het centrale deel van het gebied werd binnen het GAS weerhouden (verwevingsgebied landbouw-natuur). De rest van het gebied werd uit het GAS geweerd omwille van aanduiding overeenkomstig het Gewestplan van recreatiegebied/golfterrein (NO) en natuurgebied (ZW).

Ruimtelijk-Structureel is een ontginning van het gebied inpasbaar, mits nabestemming natuur voor het zuidelijke deel en nabestemming verwevingsgebied landbouw-natuur voor het centrale deel. De ontginning van de kasteelparkzone lijkt minder aangewezen. Voor het NO deel is nabestemming recreatiegebied eveneens realiseerbaar.

Milieuhaalbaarheid

Ontginning van het locatievoorstel is haalbaar mits rekening gehouden wordt met volgende aanbevelingen:

- o Verleggen van de Nederbeek/Zijpte (doorkruist ontginningszone over 220 m) vóór aanvang ontginning of ontginnen tot op zekere afstand van de waterloop;

- o Aanleg geluidsbermen en ontginning uitsluitend overdag, als milderende maatregel voor de verstoring van woningen;

- o Verder onderzoek naar geluidshinder en rustverstoring van mens en fauna;

- o Gewijzigde perimeter van het ontginningsgebied met behoud van oude Scheldemeander, vrijwaring kasteeldomein, alluviaal elzenbos en andere erfgoedelementen;

- o Behoud van enkele zeer waardevolle biotopen;

- o Behoud in situ van de archeologische relictten als het kan, behoud ex situ als het moet door voorafgaandelijk onderzoek;

- o Zone in valleistructuur: knelpunt;

- o Nabestemming natuur voor het zuidelijke deel;

- o Nabestemming verwevingsgebied landbouw -natuur voor het centrale deel;

o Nabestemming recreatiegebied in noordelijke zone van gebied (9% van oppervlakte).

[...]

9.7 Rijtmeersen Zone 2

Eigenschappen

Locatievoorstel nieuw ontginningsgebied

Oppervlakte: 26,6 ha

Delfstoffen: klei (Alluviale klei van Scheldebekken)

Ruimtelijke afweging

Deze zone is volledig opgenomen in het VEN eerste fase (GEN) en is gelegen in de voorkoopperimeter van de erkende natuurreservaten Dal en Snippenweide. Het gebied is tevens aangeduid als natuuraandachtsgebied (PRSP O-VI: 5V25). Het gebied zelf betreft een opgehoogd terrein met slib (jaren '70). In dit deel van de ontginningszone vinden we voornamelijk struweelopslag (wilgen) en ruigten terug. Deze hebben zich hier spontaan gevestigd. Overeenkomstig het Gewestplan is het gebied bijna volledig aangeduid als natuurgebied.

Ruimtelijk-structureel kan de ontginning van het gebied omwille van de afgraving van de sliblaag mogelijks een meerwaarde creëren voor de natuurwaarden ter plaatse. Zeker rekening houdend met de ligging binnen de voorkoopperimeter van de natuurreservaten kan gedacht worden aan de realisatie van natte weiden.

Probleem is wel dat er momenteel nog geen idee is van de beschikbare reserve in deze zone. Bovendien bestaat er nog onzekerheid over het al dan niet verontreinigd zijn van het slib. Een mogelijke denkpiste is om de overdiepte bij de ontginning in zone 1 te benutten voor het bergen van de baggerspecie. In dit geval dient zone 1 eerder (gedeeltelijk) ontgonnen te worden. Daarna kan de kleireserve in zone 2 onderzocht worden.

Milieuhaalbaarheid

Ontginning van het locatievoorstel is haalbaar mits rekening gehouden wordt met volgende aanbevelingen:

o Verleggen van zijgracht van de Rijtgracht (doorsnijdt de ontginningszone over 263 m) vóór aanvang ontginning of ontginnen tot op zekere afstand van de waterloop;

o Aanleg geluidsbermen en ontginning uitsluitend overdag, als milderende maatregel voor de verstoring van woningen;

o Verder onderzoek naar geluidshinder en rustverstoring van fauna;

o Behoud in situ van de archeologische relictten als het kan, behoud ex situ als het moet door voorafgaandelijk onderzoek;

o Zone in valleistructuur: knelpunt;

o Realisatie van nabestemming natuur;

o Onderzoek naar het al dan niet verontreinigd zijn van het slib.”

6. Bij de dienst Milieueffectenrapportage van de Afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid van het Vlaamse Gewest (hierna: de dienst-Mer) wordt een verzoek ingediend om ontheven te worden van de verplichting om voor het

GRUP “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei” een plan-milieueffectenrapport (hierna: plan-MER) op te stellen.

Op 19 december 2011 neemt de dienst Milieueffectrapportage van de afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid van het Vlaamse Gewest (hierna: de dienst Mer) volgende beslissing over het laatstgenoemde verzoek:

“Overwegende dat in het kader van het BOD ‘Alluviale klei van Schelde: en Maasbekken & Polderklei’ reeds een systematische en wetenschappelijk verantwoorde analyse en evaluatie van de te verwachten gevolgen voor mens en milieu gemaakt is, die voldoet aan de essentiële kenmerken van een plan-MER zoals vermeld in artikel 4.1.4, § 2 van het DABM (zie [...] het advies van de dienst Mer van 27 november 2008).

Overwegende dat het RUP ‘Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken & Polderklei’ een getrouwe vertaling/uitwerking/voortzetting vormt van het BOD ‘Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken & Polderklei’ en dat de afgebakende contour van elk van de locatievoorstellen opgenomen in het BOD klaarblijkelijk zoveel mogelijk gevolgd werd in het RUP. Overwegende dat kleine afwijkingen/verfijningen/aanpassingen tussen een BOD en het RUP ter uitvoering van dit BOD onvermijdbaar zijn, maar dat deze in casu niet van die aard zijn dat een nieuwe milieueffectenbeoordeling zouden rechtvaardigen.

Om bovenstaande redenen is de dienst Mer van mening dat een ontheffing van de verplichtingen inzake milieueffectrapportage overeenkomstig artikel 4.2.5 tot en met 4.2.10 van het DABM toegekend kan worden voor het gewestelijk RUP ‘Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken & Polderklei’. De ontheffing wordt toegekend op basis van artikel 4.2.3, § 3bis, b) van het DABM.”

7. Op 9 januari 2012 wordt over het voorontwerp van GRUP “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei” de plenaire vergadering gehouden.

8. Op 11 mei 2012 stelt de verwerende partij het ontwerp van GRUP voorlopig vast. Dit ontwerp-GRUP omvat vier deelplannen.

Deelplan 1 heeft vooreerst betrekking op een aantal op het gewestplan voorziene ontginningsgebieden en omliggende groengebieden in de Oudenaardse deelgemeente Eine (hierna: de zone “Eine”). Daarnaast betreft deelplan 1 de zone “Rijtmeersen 2” in de Oudenaardse deelgemeente Welden, die

op het gewestplan voor het grootste deel de bestemming natuurgebied heeft en voor het overige de bestemming “Agrarisch gebied met landschappelijke waarde”.

Deelplan 2 heeft betrekking op de zone “Normandië” te Wortegem-Petegem die op het gewestplan voor het grootste deel de bestemming “Agrarisch gebied met landschappelijke waarde” heeft en voor het overige de bestemming natuurgebied.

Deelplan 3 betreft de zone “Snaaskerkepolder” te Gistel en deelplan 4 de zones “Zwarte Sluis” en “Hoeke Steenbakkerij” te Damme.

9.1. Van 12 juni 2012 tot 10 augustus 2012 wordt over het ontwerp van uitvoeringsplan een openbaar onderzoek gehouden.

9.2. De verzoekende partij dient een bezwaarschrift in waarin het volgende wordt gesteld:

“[...] In het ontwerp RUP wordt aangegeven dat het bijzonder oppervlakedelfstoffenplan ‘alluviale klei van Schelde -en Maasbekken en Polderklei’ (verder BODK) de basis vormt voor voorliggend gewestelijk RUP. [...] Verder wordt aangegeven dat er bepaalde linkjes zijn tussen het BODK en het algemeen oppervlakedelfstoffenplan (verder AOD). Wij menen echter dat zowel het AOD als het BODK onwettig zijn, ondermeer zijn om volgende redenen:

[...]

Men diende [...] alle beschikbare locatiealternatieven redelijkerwijs te onderzoeken. Hoewel het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (kortweg RSV[...]) aangeeft dat wat de Scheldeklei betreft enkel de Scheldevallei stroomafwaarts Oudenaarde (ruimtelijk gezien) in aanmerking komt, focust men enkel op de Rijtmeersen en worden alle andere valleigebieden (boven Oudenaarde) niet deugdelijk onderzocht. Doordat men er – afwijkend van het RSV [–] de Scheldevallei te Wortegem-Petegem wel meeneemt, is het al evenmin duidelijk waarom men dan niet, de West-Vlaamse Scheldevallei of elders in Oost-Vlaanderen, of de Dendervallei, de Leievallei of eender welke andere riviervallei (behalve de Maas) in Vlaanderen dan niet mee onderzoekt als mogelijk alternatief. Men motiveert de keuze voor voorliggende gebieden in het ontwerp RUP op basis van de ruimtelijke uitgangspunten in het BODK (pg. 19 van de toelichtingsnota van het RUP en pg. 99 van het BODK). Men somt hierbij de overige Scheldevalleigebieden op als zgn. ‘natuuraandachtsgebieden’, terwijl het zeer onduidelijk is waarop die selectie gebaseerd is, zeker aangezien Normandië en de Rijtmeersen minstens even hoog scoren op de

Biologische Waarderingskaart als de andere opgesomde natuuraandachtsgebieden. Tevens minimaliseert men het landschapsaspect door te stellen dat voorliggende gebieden wel gelegen zijn in een ankerplaats, maar dat dit het geval is met de meeste waardevolle landschappen. Het is in ieder geval onduidelijk hoe men gekomen is tot de voorselectie van gebieden (die verder onder de loep genomen worden in het BODK).

[...]

B) Wij hebben volgende specifieke bezwaren bij de deelgebieden in onze regio, m.n. 'Normandië' te Wortegem-Petegem en 'Eine' en 'Rijtmeersen' te Oudenaarde:

- In de toelichtingsnota staat dat Eine als ontginningsgebied wordt geschrapt wegens irrelevant. Er staat: 'Sommige omliggende zones zijn reeds ontgonnen; en er werd een nabestemming natuur ontwikkeld (ondiepe, kleine waterplassen en ontwikkeling van moerasvegetatie)'.

Het klopt dat ongeveer de helft reeds is ontgonnen. Een andere helft is nog niet ontgonnen. Wel vinden wij het vreemd dat men liever nieuwe gebieden aansnijdt voor ontginning, terwijl men eigenlijk nog beschikt over ontginningsgebied dichtbij de steenbakkerij, maar die men dus wenst te schrappen. De echte motivering om deze gebieden te schrappen ontbreekt.

Dat een aantal reeds ontgonnen gebieden als nabestemming natuur werden ontwikkeld (ondiepe, kleine waterplassen en ontwikkeling moerasvegetatie) klopt absoluut niet. De zone aangeduid op de kaart bestaat uit ofwel reeds ontgonnen gebieden die nu dienst doen als visvijver (grote, diepe putten zonder moerasvegetatie), ofwel bestaan ze uit onontgonnen gebieden. Maar er is nergens sprake van ondiepe, kleine waterplassen met ontwikkeling van moerasvegetatie.

- De gebieden Rijtmeersen en Normandië hebben een hoge landschappelijke waarde. Uit talrijke reacties van en gesprekken met onze leden en buurtbewoners, leiden we af dat beide gebieden en de samenhang ervan in het geheel van de Scheldevallei een bijzonder hoge landschappelijke appreciatie krijgt. Ons landschap in deze regio wordt bepaald door de afwisseling van beekvalleien en heuvelruggen, het uitgesproken reliëf dat hiermee samenhangt en de vele kleine landschapselementen, vooral in de beekvalleien versus het open karakter van de heuvelruggen. In het plan stelt men dat men voor het vinden van volledig nieuwe ontginningsgebieden een aantal parameters in rekening heeft gebracht (p. 25), zoals: '.. - in regio met open structuur en grote beschikbare oppervlakte (niet aangeduid als landschappelijk waardevol gebied, vogelrichtlijngebied, etc ...); - met topografie waar een 'geringe' verlaging van het maaiveld (enkele meter) niet storend werkt in het landschap ...'.

Beide gebieden liggen actueel ofwel in de bestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied, ofwel in ecologisch waardevol agrarisch gebied (valleigebied) of in natuurgebied. Dit bevestigt de uniciteit van het landschap hier.

Om de natuurwaarden en het oorspronkelijk landschap van de Rijtmeersen te herstellen, is ontginning niet vereist. Enkel afgraven van het stort / de baggerspecie volstaat om het authentieke alluviale landschap terug te krijgen.

Wat Normandië betreft, vermelden we het voorkomen van o.m. volgende belangrijke fauna en flora:

In dit gebied vinden we enkele typische hooilandsoorten terug als Grote Ratelaar, Gewone Dotterbloem, Gewone Waterbies, Moerasspirea. Deze typische hooilandsoorten komen in de scheldevallei steeds meer onder druk te staan door intensivering van de landbouw en door verdroging. Dergelijke rijke hooilandsoorten vinden we dan ook nog nauwelijks terug. Dit gebied ontginnen zal deze vegetatie definitief teniet doen.

In deze percelen komen Blauwborsten (Bijlage I soort vogelrichtlijngebied) tot broeden. Ook vindt men er enkele soorten van de Rode lijst, 'categorie bedreigd': Rietgors (enkele broedkoppels) en Graspieper. Deze laatste broedt niet jaarlijks in het gebied, maar kent wel een populatie in de nabijgelegen Langemeersen. In de onmiddellijke omgeving broedt eveneens Matkop (Rode lijst categorie kwetsbaar).

In de Rijtmeersen vermelden we het voorkomen van o.m. volgende belangrijke fauna en flora aan:

In dit gebied vinden we drie soorten orchideeën terug: Rietorchis (Rode lijst 'categorie zeldzaam'), Bosorchis en Brede Wespenorchis.

In 2012 werd door de Vogelwerkgroep een broedvogelinventarisatie uitgevoerd op het opgehoogde deel van de Rijtmeersen. Er kwamen minstens 39 vogelsoorten tot broeden. De belangrijkste zijn Blauwborst, zowel in het reeds opgehoogde gedeelte als in de oorspronkelijke meersen. In het opgehoogde gedeelte broeden er ook drie koppels Matkop (Rode lijst, 'categorie kwetsbaar'). In de meersen vinden we dan Graspieper terug (Rode lijst, 'categorie bedreigd').

Van de loopkevers komt Bastaardzandloopkever voor. Deze soort staat op de Rode lijst als 'achteruitgaand'.

- Er bestaat momenteel nog veel onduidelijkheid over de impact van de ontginning op de instandhouding (= behoud en herstel) van de vegetaties in de gehele Scheldevallei die deels aangeduid werd als Vlaams Ecologisch Netwerk. Men heeft geen kwalitatief grondwateronderzoek verricht, waardoor het moeilijk correct te voorspellen is welke effecten men mag verwachten. We vragen een grondiger onderzoek vooraleer dergelijke keuzes gemaakt worden.

- In het plan ontbreken de elementen om een deugdelijke natuurtoets voor de VEN-gebieden (art. 26bis van het natuurdecreet) te kunnen maken. De passende beoordeling volstaat niet, aangezien deze dient te worden gemaakt voor de bedreigde habitats van de Habitatrichtlijn en voor de bedreigde soort van de Vogelrichtlijn (i.c. Blauwborst). Ook dient de zorgplicht nageleefd te worden ten aanzien van alle natuurwaarden die hier en in de omgeving voorkomen en die bedreigd zijn door de projecten die mogelijk worden met het RUP.

- Voor wat betreft de watertoets wordt verwezen naar het BODK. Hetgeen daar beschreven staat is echter uiterst summier en de uitleg betwisten we ten stelligste. In de gehele Scheldevallei komen heel wat vegetaties voor die specifiek zijn voor kwel (bvb. hc of dotterbloemgraslanden op de Biologische Waarderingskaart). Dit betekent dat er heel wat grondwater aan de oppervlakte komt. Bij de ontginning zal er bemaald moeten worden, waardoor de kwantitatieve toestand van het grondwater sterk beïnvloed wordt. Verder ontbreken diverse elementen die

een correcte toetsing aan de doelstellingen en aan de beginselen van het decreet ‘integraal waterbeleid’ moeten mogelijk maken. Een van die doelstellingen is het behoud en het herstel van de aan de waterlichamen (zoals de Schelde) gebonden terrestrische gemeenschappen (dit zijn dus de valleigebieden). De valleigebieden worden hier vernietigd en in het RUP zijn ook geen voorschriften voorzien die een herstel van het oorspronkelijk valleilandschap garanderen.
[...].”

10. Op 24 april 2013 brengt de afdeling Wetgeving van de Raad van State advies nr. 53.106/1 uit over het ontwerpbesluit.

11.1. Met een besluit van 3 mei 2013 stelt de verwerende partij het GRUP “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei” definitief vast. Van dit besluit wordt melding gemaakt in het Belgisch Staatsblad van 27 mei 2013.

11.2. Deelplan 1 van het GRUP bestemt de zone Eine tot “Natuurgebied” (artikel 4) en “Gemengd openruimtegebied” (artikel 5). Daarnaast bestemt deelplan 1 de zone “Rijtmeezen 2” tot “Gebied voor de winning van oppervlakedelfstoffen met nabestemming natuurgebied”, waarvoor volgend bestemmingsvoorschrift geldt:

“Het gebied is bestemd voor de ontginning van klei.

Alle handelingen die nodig of nuttig zijn om klei te winnen en mechanisch te behandelen en om het vervoer via de naastliggende waterweg mogelijk te maken, zijn toegelaten voor zover het tijdelijke infrastructuur betreft, wat moet blijken uit de fasering van de ontginning en de eindafwerking met het oog op de nabestemming. Verwerking is uitgesloten.

Als het noodzakelijk is voor de ontginning van klei of de kwalitatieve inrichting met het oog op de nabestemming van het gebied, is het herstel, de heraanleg of de verplaatsing van bestaande ondergrondse transportleidingen ook toegelaten.

De ruimtelijke, landschapsecologische en milieuhygiënische impact van de ontginning op het gebied en de omgeving moet zo beperkt mogelijk gehouden worden.

De ontginning van een delfstof is alleen toegelaten na voorlegging van een inrichtingsstudie bij de vergunningsaanvraag. De inrichtingsstudie is een informatief document voor de vergunningverlenende overheid met het oog op de beoordeling van de vergunningsaanvraag in het kader van de goede ruimtelijke ordening en de stedenbouwkundige voorschriften voor

het gebied. De inrichtingsstudie zal tenminste het volgende aantonen: de diepte van de ontginning, de fasering van de ontginning rekening houdend met de artikels over de fasering, de tijdelijke geluidsbuffer per ontginningsfase en de opvulling met het oog op de realisatie van de nabestemming.”

Over de volledige zone “Rijtmerssen 2” zijn de overdrukken “Grote eenheid natuur in ontwikkeling in overdruk over natuurgebied” en “Fase I” aangebracht. Krachtens de voorschriften kan een gebiedsdeel met de laatstgenoemde overdruk “pas aangesneden worden om klei te winnen nadat de optimale hoeveelheden klei gewonnen zijn in de overige delen van het gebied zonder overdruk, tenzij de overheid om milieuredenen geen optimale ontginning in die delen toelaat” en “[blijkt] de fasering [...] uit de inrichtingsstudie die bij de vergunningsaanvraag gevoegd is”.

11.3. Deelplan 2 van het GRUP bestemt de zone “Normandië” tot “Gebied voor de winning van oppervlakedelfstoffen met nabestemming gemengd openruimtegebied”, waarvoor volgend bestemmingsvoorschrift geldt:

“Het gebied is bestemd voor de ontginning van klei.

Alle handelingen die nodig of nuttig zijn om klei te winnen en mechanisch te behandelen, zijn toegelaten voor zover het tijdelijke infrastructuur betreft en om het vervoer via de naastliggende waterweg mogelijk te maken, wat moet blijken uit de fasering van de ontginning en de eindafwerking met het oog op de nabestemming. Verwerking is uitgesloten.

Als het noodzakelijk is voor de ontginning van klei of de kwalitatieve inrichting met het oog op de nabestemming van het gebied, is het herstel, de heraanleg of de verplaatsing van bestaande ondergrondse transportleidingen ook toegelaten.

De ruimtelijke, landschapsecologische en milieuhygiënische impact van de ontginning op het gebied en de omgeving moet zo beperkt mogelijk gehouden worden. De ontginning houdt rekening met de nabijheid van de beschermde erfgoedelementen in de omgeving.

De ontginning van een delfstof is alleen toegelaten na voorlegging van een inrichtingsstudie bij de vergunningsaanvraag. De inrichtingsstudie is een informatief document voor de vergunningverlenende overheid met het oog op de beoordeling van de vergunningsaanvraag in het kader van de goede ruimtelijke ordening en de stedenbouwkundige voorschriften voor het gebied. De inrichtingsstudie zal tenminste het volgende aantonen: de diepte van de ontginning, de fasering van de ontginning rekening houdend met de artikels over de fasering, de tijdelijke geluidsbuffer per ontginningsfase en de opvulling met het oog op de realisatie van de nabestemming.”

Over het westelijke deel van de zone “Normandië” is de overdruk “Fase II” aangebracht. Krachtens de voorschriften kan een gebiedsdeel met de laatstgenoemde overdruk “pas aangesneden worden om klei te winnen nadat de optimale hoeveelheden klei gewonnen zijn in de overige delen van het gebied, tenzij de overheid om milieuredenen geen optimale ontginning in die delen toelaat” en “[blijkt] de fasering [...] uit de inrichtingsstudie die bij de vergunningsaanvraag gevoegd is”.

11.4. In het besluit tot vaststelling van het GRUP wordt onder meer het volgende overwogen:

“Een bezwaarindiener is van mening dat het RUP (deelplannen 1 en 2) geen afdoende rechtszekere oplossing biedt voor de ontginning van klei nodig voor haar productieproces, voor de beoogde tijdshorizon van 25 jaar. Zij stelt vast dat de aanwendbaarheid van het gebied Rijtmeersen met het oog op ontginning voor het productieproces van Van de Moortel hoogst onzeker is gezien de mogelijke historische vervuilingproblematiek. Een andere bezwaarindiener wenst net daarom het gebied Rijtmeersen te beperken tot het opgespoten gebied. De gemeente Wortegem-Petegem verleent een ongunstig advies ten aanzien van deelplan 2 zone Normandië hierbij verwijzend naar nieuwe elementen die thans ter kennis zijn van het bestuur (standpunt van de steenbakkerij NV Van de Moortel, ongunstig advies van de Gecoro en het ontbreken van een verwijzing naar een studie De Paepe uit 1991). De collegebeslissing van 12 maart 2012 waarbij akkoord werd gegaan met het planvoorstel zoals [het] in openbaar onderzoek ging, wordt niet gehandhaafd. Ook meerdere andere bezwaarindieners verzetten zich tegen klei-ontginning in de zone Normandie (deelplan 2) en geven hiervoor verschillende argumenten: te verwachten milieuhinder, aanwezige natuurlijke biotopen die verloren gaan, invloed op de grondwaterstand, invloed op het toerisme, onderzoek locatie-alternatieven. Een bezwaarindiener vreest dat diepe ontginningen met steile oevers meestal een zeer intensieve recreatie als nabestemming krijgen.

De Vlaamse Regering verwijst naar het planningsproces en de eindbeslissing omtrent het BOD Alluviale Klei en Polderklei als basis voor voorliggend gewestelijk RUP. Dit RUP vertaalt de eindconclusie van dit BOD in een juridisch afdwingbaar ruimtelijk uitvoeringsplan. Specifiek voor de alluviale klei zijn de in oorsprong onderzochte locaties niet weerhouden en zijn er nieuwe locaties voorgesteld waarop een nieuw milieu-effectenonderzoek is gedaan. De locaties Normandië en Rijtmeersen zijn de enige locaties die dit milieu-effectenonderzoek hebben doorstaan. Voor de locatie Rijtmeersen werd al bij de afweging rekening gehouden met de mogelijke historische vervuilingproblematiek.

De in de stedenbouwkundige voorschriften verankerde volgorde van ontginning (fasering) is tot stand gekomen na bijkomend uitvoerig overleg met de verschillende actoren.

De studie van Professor De Paepe, ‘Naar een spaarzaam en verantwoord delfstoffenbeleid’ uit 1991, en waarvan sprake in het advies van de gemeente Wortegem-Petegem, heeft in de context van 20 jaar geleden zijn meerwaarde gehad. De Vlaamse Regering stelt anderzijds vast dat de principes van een spaarzaam en verantwoord delfstoffenbeleid in tussentijd verankerd werden in regelgeving ter zake (Vlarem in 1991, RSV in 1997, decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen goedgekeurd in 2003 en het uitvoeringsbesluit Vlareop, de regelgeving van het grondverzet in 2006 en het materialendecreet in 2012)

De Vlaamse Regering verwijst tot slot naar de informatie in de toelichtingsnota waaruit blijkt dat de in dit RUP voorziene kleiontginningen in de Scheldevallei ondiepe ontginningen zijn. Voor deze gebieden wordt voortgaand op de gewenste natuurlijke en agrarische structuur gekozen is voor een natuurlijke nabestemming die conform stedenbouwkundige voorschriften de en dat generiek bepalingen in de zijn opgenomen die deze gebieden inschakelen in het waterbeheer van de naastliggende Schelde. Van een zeer intensieve recreatie als nabestemming voor deze ontginningsgebieden is derhalve geen sprake.

De standpunten van deze bezwaarindieners en het ongunstig advies van de gemeente Wortegem-Petegem worden derhalve niet bijgetreden.

[...]

[Een] bezwaarindiener is van mening dat voor het niet opgespoten gebied van Rijtmeersen (deelplan 1) het argument van een ecologische meerwaarde na ontginning niet geldt en vraagt om die reden het plan tot het opgespoten deel te beperken.

De Vlaamse Regering is van mening dat de ontginning van dit gebied wel een hefboom kan zijn om ‘agrarisch gebied met landschappelijke of bijzondere waarde (vallei- of brongebieden)’ om te zetten naar effectief VEN-waardig natuurgebied en in te schakelen in het overstromingsregime van de Schelde. Deze herbestemming gaat voort op het voorgestelde concept voor dit gebied zoals uitgewerkt in het kader van de afbakening van de gewenste natuurlijke en agrarische structuur. Om die reden werd het gebied ook mee afgewogen.

- Een bezwaarindiener is van mening dat het BOD louter economisch en niet duurzaam is. De behoefte is overschat en dus moet de ontginning als noodzakelijke voorwaarde de alternatieven onderzoeken. Bezwaarindiener stelt zich ernstige vragen bij de correctheid en de onderbouwdheid van de effectbeoordeling voor meerdere milieu-aspecten. Een andere bezwaarindiener sluit hierbij aan en argumenteert dat zowel het AOD als het BOD onwettig zijn vanuit zijn vaststelling dat beide plannen de kenmerken dient te bevatten van een MER maar enkele aspecten hiervoor ontbreken, de beleids- en doelstellingenalternatieven en locatiealternatieven niet onderzocht zijn, de behoefteberekening in vraag wordt gesteld en men niet alle milieueffecten beschrijft.

De Vlaamse Regering heeft het BOD Alluviale Klei van Schelde- en Maas en Polderklei goedgekeurd als basis Voor de opmaak van voorliggend RUP na het doorlopen van een goedkeuringsprocedure (waaronder een periode van openbaarheid) zoals vastgelegd in wetgeving ter zake. Dit BOD omvat de afgewogen locatievoorstellen voor invulling van de behoefte van deze delfstoffen en vormt de basis voor ruimtelijke en juridische vertaling

in voorliggend gewestelijk RUP. Uit het advies van de dienst MER blijkt dat het BOD voldoende informatie biedt om milieu een volwaardige plaats te geven in de verdere besluitvorming, in de toelichtingsnota (onder hoofding 4.2.1 en 4.2.2) is aangegeven hoe het BOD (en het AOD) zich verhoudt ten opzichte van voorliggend plan en hoe met de in het BOD voorgestelde milderende maatregelen wordt omgegaan bij de planvorming en de uitwerking van de stedenbouwkundige voorschriften.

[...]

[Een] bezwaarindiener stelt vast dat slechts zeer beperkt wordt ingegaan op de visie die er is op de afbakening van het buitengebied en zeer specifiek de twee te ontginnen gebieden die in de Scheldevallei zijn afgebakend (deelplannen 1 en 2).

De Vlaamse Regering verwijst in dit verband naar de principes die in het RSV werden vastgelegd en waarbij van het principe wordt uitgegaan dat de nabestemmings- en herinrichtingsmogelijkheden van de ontginningsgebieden moeten worden afgestemd op de bestaande natuurlijke en agrarische structuur. De gewenste ruimtelijke structuur uitgewerkt in de planningsprocessen voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur zijn dan ook in die optiek relevant. Bij de toelichting bij elk deelplan wordt op deze visie ingegaan ter onderbouwing van de gekozen nabestemming of herbestemming. Ontginningen zijn tijdelijke activiteiten die een hefboom kunnen zijn voor realisatie van de gewenste visie (bv van landbouw naar natuur). Dit is ondermeer het geval voor de Rijtmeersen waar een deel van het gebied met bestemming landbouw, in de toekomst de bestemming natuurgebied krijgt. Meer bepaald ten aanzien van de weerhouden locaties langsheen de Schelde werd overigens ook geopteerd deze gebieden mee in te schakelen in het overstromingsregime van de Schelde. Tot slot dient vermeld dat de ontginningsdiepte van alluviale klei in het Scheldebekken zeer beperkt is en een gehele opvulling vanuit het oogpunt van natuurontwikkeling niet noodzakelijk is.”

11.5. In de toelichtingsnota bij het GRUP wordt inzake het BOD onder meer het volgende gesteld:

“Het definitief vastgestelde Bijzonder Oppervlakedelfstoffenplan ‘Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei’ bevat volgende elementen:

- de berekening van de behoefte aan de oppervlakedelfstof vanuit het principe van duurzame ontwikkeling;
- de afgebakende locatievoorstellen op basis van de bestaande ontginningsactiviteiten, de geologische context en de geraamde behoefte;
- een ruimtelijke afweging van de afgebakende locatievoorstellen;
- een voorstel van de gewenste structuur voor te schrappen gebieden of de nabestemming voor bestaande of nieuwe gebieden in overleg tussen alle betrokken overheidssectoren;

Bij het opstellen van het oppervlakedelfstoffenplan werd voorzien in een overleg met andere administraties. Dit overleg is gestructureerd in de opvolging van de opmaak via de Ambtelijke Stuurgroep. Deze stuurgroep

levert een uitvoerig advies aan de Vlaamse Regering over het voorontwerpdossier.

Belangrijkst[e] onderdeel in het BOD zijn de afgewogen afgebakende locatievoorstellen die geplaatst worden tegenover de berekende behoefte voor de komende 25 jaar. Er worden geen locaties voorgesteld om te worden aangeduid als bouwvrij agrarisch gebied. Voor een ruimtebalans op basis van de locatievoorstellen van het goedgekeurde BOD en vertaald naar de verschillende deelplannen, wordt verwezen naar hoofdstuk 10.

Het BOD ‘Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei’ omvat naast een berekening van de behoefte, een algemeen deel over de doelstellingenalternatieven en ook concrete voorstellen voor afbakening van ontginningsgebieden om aan de behoefte van de sector te voldoen alsook een ruwe programmatie. Zoals eerder aangegeven wordt voor elk van de weerhouden locaties (nieuwe en uitbreidingsvoorstellen) een milieueffectbeoordeling gedaan over de ontginning en herstructurering van de gebieden. Gezien het BOD dient beschouwd te worden als plan-MER bij dit RUP, wordt ten aanzien van de milieufweging naar dit document verwezen.

Volgende onderwerpen komen aan bod in het BOD ‘Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei’ wat betreft de effecten van ontginning en herstructurering:

- Wijziging waterlopen
- Wijziging waterhuishouding en verdroging
- Geluidshinder en rustverstoring;
- Ecotoopverlies;
- Versnippering;
- Aantasting erfgoedwaarden;
- Impact op landschapsstructuur;
- Verlies woon-, werk- en recreatieve functies;
- Ruimtelijk-structureel effect op de land- en tuinbouw;
- Milieukost intern transport;
- Verkeershinder/impact op verkeersleefbaarheid;

Verder wordt een apart hoofdstuk gewijd aan de ruimtelijke afweging (BOD hoofdstuk 5), de watertoets (BOD hoofdstuk 6), een passende beoordeling (BOD hoofdstuk 7) en een afwegingskader voor milieueffecten (BOD hoofdstuk 8).

De resultaten van deze milieufweging worden – voor zover ruimtelijk relevant – ingebracht in de op te maken planvoorschriften bijvoorbeeld als randvoorwaarden voor ontginning of te realiseren nabestemming. Een milieuverklaring is opgenomen in de toelichtingsnota bij voorliggend RUP. De ruimtelijke afweging (BOD hoofdstuk 5), de globale afweging (BOD hoofdstuk 8) en de gebiedssynthese (BOD hoofdstuk 9) vormen het uitgangspunt voor de verdere detaillering voor elk van de locaties.

4.4.2 Ruimtelijk kwalitatieve uitgangspunten

De ruimtelijke principes werden op basis van de aanwezige structuurbepalende elementen vertaald in ruimtelijk kwalitatieve uitgangspunten waaraan de ontginningslocaties werden getoetst.

De prioriteitenstelling met betrekking tot de locaties voor ontginning van alluviale klei en polderklei moet rekening houden met de volgende ruimtelijke uitgangspunten (BOD, p.99):

- het behoud en/of de versterking van de aanwezige natuuraandachtsgebieden in de Scheldevallei (de oude Scheldemeanders, Plattemeersen te Kerkhove, Scheldemeersen te Melden, Scheldemeersen te Petegem, Rijtmeersen-Scheldemeersen te Heurne-Welden, Scheldemeersen (Grootmeers en Kleinmeers) te Zingem en Scheldemeersen (Grotenbroek-Oudmeers) te Gavere-Eke);

- het behoud van de grondgebonden landbouw in de Scheldevallei; ze garandeert immers de openheid van het landschap. Het gebied in de vallei van de Schelde heeft grote potenties voor natuurontwikkeling waardoor aan de agrarische bedrijfsvoering echter beperkingen worden opgelegd;

- de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van wonen en werken in (de kernen van) het buitengebied;

- een maximaal gebruik van hoofd- en primaire wegen naar, of een minimale afstand tot de steenbakkerij (dit is tegelijkertijd een geologisch-economisch uitgangspunt).

In het betrokken oppervlaktedelfstofgebied zijn geen gebieden aangeduid als vogelrichtlijn- of habitatrictlijngebied. Evenmin zijn beschermde landschappen aanwezig. Een aantal ontginningszones is wel gelegen in ankerplaatsen, wat de meest waardevolle landschappen in Vlaanderen zijn. De ontginningen zullen tijdelijk ten nadele zijn van de natuurwaarden, de kwaliteit van het landschap en de grondgebonden landbouw. Hier zal dan ook een fasering van de ontginning wenselijk zijn.”

11.6. In de toelichtingsnota bij het GRUP wordt inzake de watertoets het volgende gesteld:

“4.7.2 Watertoets [...]

Artikel 8 § 1 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003 stelt dat de watertoets moet toegepast worden op alle overheidsbeslissingen op het gebied van vergunningen, plannen of programma's. Voor het plangebied werden door opmaak en goedkeuring van het BOD Alluviale Klei en Polderklei de resultaten van de watertoets voor elk van de locaties verwerkt[...]. De locaties zoals ze in voorliggend gewestelijk RUP zijn opgenomen, werden tevens getoetst aan de recente watertoetskaarten (11/2011). In de milieuverklaring is rekening gehouden met deze bijstelling.

[...]

Discipline WATER (wijziging oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit): geen effect; de watertoets is positief (BOD, punt 6.3).”

IV. Onderzoek van het eerste middel

Standpunt van de partijen

12.1. In het eerste middel voert de verzoekende partij onder meer de schending aan van artikel 8, §§ 1, 2 en 5, van het decreet van 18 juli 2003 ‘betreffende het integraal waterbeleid’ (hierna: DIWB) van de materiële motiveringsplicht en van het zorgvuldigheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

12.2. De verzoekende partij licht toe dat dit middel gaat over de toepassing van de watertoets. Zij gaat daarbij met name in op het gebrek aan toetsing van de effecten op het grondwater in de zones “Rijtmersens 2” en “Normandië”.

De verzoekende partij zet onder meer uiteen dat de toelichtingsnota bij het bestreden GRUP verwijst naar de watertoets die zou uitgevoerd zijn in het BOD. Volgens de verzoekende partij beperkt het BOD zich inzake de effecten op het grondwater tot een korte beschrijving van mogelijke situaties die zich kunnen voordoen in het geval van een ontginning. Zonder de minste beschrijving van de grondwaterstromen en/of ecohydrologische en/of geologische opbouw van de verschillende plangebieden, springt men onmiddellijk over tot de conclusie die generiek en uniform voor alle gebieden simpelweg luidt “geen effect”. Hiermee is het aspect grondwater, waaraan de decreetgever een zwaarder gewicht gegeven heeft in de bepalingen van de watertoets, in feite niet onderzocht in dit BOD en is de watertoets onzorgvuldig uitgevoerd.

De uitgevoerde watertoets staat volgens de verzoekende partij haaks op de relevante doelstellingen en beginselen van het DIWB, daar door de kleiontginning het natuurlijk riviervalleisysteem vernietigd wordt en het in de Scheldevallei (zeer) gevoelige grondwater en alle daaraan gerelateerde aspecten van het watersysteem daar negatieve invloed kunnen van ondervinden.

De uitgevoerde watertoets omvat volgens de verzoekende partij allesbehalve een volwaardig grondwateronderzoek. Voor andere uitvoeringsplannen wordt er steeds een geologisch en bodemkundig profiel van de betrokken sites weergegeven en worden de verschillende watervoerende lagen besproken. Nooit eerder was er zoiets zo kort door de bocht waarbij het onderzoek per gebied beperkt bleef tot de zeer simplistische vaststelling van “geen relevant bemalingseffecten” zonder een concrete beschrijving van het grondwaterprofiel. Ondanks dat men in het BOD tot drie keer toe de mogelijke situaties op het grondwater schetst in geval van droge winning, zegt men nergens in welke van die mogelijke situaties de respectieve sites zich bevinden. Er is niet de minste grond om te oordelen over een eventueel bemalingseffect. Men komt niet verder dan een algemene schets van het eventuele probleem, maar past dit geenszins toe op de gebieden zelve.

De verzoekende partij benadrukt dat het kennisgevingsdossier voor een ander uitvoeringsplan in diezelfde Scheldevallei als te gebruiken, relevante informatiebron de door het Vlaamse Instituut voor Natuurbehoud opgemaakte studie “ecologische gebiedsvisie Bovenschelde” vermeldt. Bij die studie is een kaart van de grondwaterkwetsbaarheid gevoegd waaruit blijkt dat de zone Rijtmeersen integraal “zeer kwetsbaar” is en de zone Normandië grotendeels “matig kwetsbaar” en voor een klein deel “zeer kwetsbaar”.

De verzoekende partij meent verder dat er ten onrechte geen rekening is gehouden met de in uitvoering van het decreet integraal waterbeleid opgemaakte bekkenbeheersplannen die het tegengaan van verdroging voorschrijven.

Tot slot stelt de verzoekende partij dat haar tijdens het openbaar onderzoek geuite bezwaar inzake het ontoereikend grondwateronderzoek op generlei wijze werd weerlegd.

13. Wat het aangehaalde middelonderdeel betreft, stelt de verwerende partij in haar memorie van antwoord dat voor het plangebied door

opmaak en goedkeuring van het BOD de resultaten van de watertoets voor elk van de locaties verwerkt werden. De locaties die in het bestreden GRUP zijn opgenomen, werden tevens getoetst aan de recente Watertoetskaarten (11/2011). Zoals ook blijkt uit de toelichtingsnota bij het GRUP is in de milieuverklaring rekening gehouden met deze bijstelling.

De verwerende partij citeert hetgeen over het grondwater is gesteld in deel 6 “Gegevens ter uitvoering van watertoets” van het BOD (randnr. 5.7). Daaruit blijkt volgens de verwerende partij dat wel degelijk rekening werd gehouden met de grondwaterkwaliteit en -kwetsbaarheid.

De verwerende partij benadrukt dat bovendien rekening dient gehouden te worden met de kenmerken van de ontginning. Voor de afgraving wordt gebruik gemaakt van een hydraulische graafmachine. Het voordeel van deze methode is dat ook ondiepe winningen of gebieden met grillige vorm efficiënt en selectief ontgonnen kunnen worden. De lagen worden afzonderlijk afgegraven. De samenstelling van de klei die in het begin wordt afgegraven kan immers verschillen van de klei die ontgonnen wordt uit de onderliggende lagen. De ontginning van klei is ook steeds een droge winning. Zit er een watervoerende laag onder de klei, dan moet er niet bemaald worden. Is er een watervoerende laag boven de klei, dan moet deze eerst bemaald en afgegraven worden. Is er een watervoerende laag net onder de klei en gaat men ontginnen tot bijna tegen de watervoerende laag (spanningslaag), dan moet men bemalen in de laag onder de klei om de druk te verlagen en om te voorkomen dat de bodem van de winningsput doorbreekt en het water van de onderliggende watervoerende laag dus in de winningsput stroomt.

De verwerende partij besluit dat de watertoets wel degelijk aan de geldende bepalingen voldoet.

Beoordeling

14. Het toentertijd geldende artikel 8, §§ 1, 2 en 5, DIWB luidt als volgt:

“§ 1. De overheid die moet beslissen over een [...] plan [...] draagt er zorg voor, [...] door goedkeuring te weigeren aan het plan of programma dan wel door het opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan [...], dat geen schadelijk effect ontstaat of zoveel mogelijk wordt beperkt en, indien dit niet mogelijk is, dat het schadelijk effect wordt hersteld of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van hemelwater of de vermindering van ruimte voor het watersysteem, gecompenseerd.

Wanneer een [...] plan [...], afzonderlijk of in combinatie met een of meerdere bestaande vergunde activiteiten, plannen of programma's, een schadelijk effect veroorzaakt op de kwantitatieve toestand van het grondwater dat niet door het opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan [...] kan worden voorkomen, [...] kan dat plan [...] slechts worden goedgekeurd omwille van dwingende redenen van groot maatschappelijk belang. In dat geval legt de overheid gepaste voorwaarden op om het schadelijke effect zoveel mogelijk te beperken, of indien dit niet mogelijk is, te herstellen of te compenseren.

[...]

§ 2. De overheid houdt bij het nemen van die beslissing rekening met de relevante door de Vlaamse regering vastgestelde waterbeheerplannen, bedoeld in hoofdstuk VI, voorzover die bestaan.

De beslissing die de overheid neemt in het kader van § 1 wordt gemotiveerd, waarbij in elk geval rekening wordt gehouden met de relevante doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid.

[...]

§ 5. [...]

De volgende plannen [...] worden in ieder geval onderworpen aan de watertoets:

1° een ruimtelijk uitvoeringsplan”.

Uit de geciteerde bepaling volgt dat de overheid, in het kader van de watertoets, behoort te onderzoeken of (onder meer) een voorgenomen ruimtelijk uitvoeringsplan een “schadelijk effect” veroorzaakt, daaronder verstaan zijnde – gelet op artikel 3, § 2, 17°, DIWB – “ieder betekenisvol nadelig effect op het milieu dat voortvloeit uit een verandering van de toestand van watersystemen of bestanddelen ervan die wordt teweeggebracht door een menselijke activiteit; die effecten omvatten mede effecten op de gezondheid van de mens en de veiligheid van de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden, op het duurzaam gebruik

van water door de mens, op de fauna, de flora, de bodem, de lucht, het water, het klimaat, het landschap en het onroerend erfgoed, alsmede de samenhang tussen een of meer van deze elementen”.

Dit onderzoek moet de overheid in staat stellen om met kennis van zaken een beslissing te nemen over de vaststelling of goedkeuring van het ruimtelijk uitvoeringsplan en om er daarbij voor te zorgen dat door de beoogde ordening geen schadelijk effect ontstaat, minstens dat dit schadelijk effect zoveel mogelijk wordt beperkt, hersteld of gecompenseerd.

In dat verband blijft de Raad van State van oordeel dat, zoals hij recentelijk nog in het arrest *Vandebroeck en anderen*, nr. 225.988 van 8 januari 2014, aannam, de betrokken watertoets als een belangrijk preventief instrument fungeert. De plannende overheid mag er dan ook niet mee volstaan haar verantwoordelijkheid ter zake door te schuiven naar de vergunningverlenende overheid.

15. Uit de hiervoor geciteerde decretale bepaling blijkt dat een uitvoeringsplan met een onvermijdelijk schadelijk effect op de kwantitatieve toestand van het grondwater slechts kan worden vastgesteld omwille van dwingende redenen van groot maatschappelijk belang.

16. Zoals bevestigd wordt door de toelichtingsnota is voor wat het grondwater betreft de watertoets voor het bestreden GRUP uitgevoerd in het BOD.

In dit BOD wordt vermeld dat “[de] afgraving van de kleilaag (grondwaterbeschermende deklaag voor onderliggende watervoerende Quartaire zanden) [...] de grondwaterkwetsbaarheid [verhoogt]”.

Bij de beschrijving van het “Juridisch en beleidsmatig kader” vermeldt het BOD dat wat betreft grondwaterbescherming respectievelijk 97 % en 7 % van de zones “Rijtsmeersen 2” en “Normandië” “zeer kwetsbaar” is.

17. De laatstgenoemde beschrijving is het enige concrete element inzake het grondwater in en om de voornoemde zones dat in het BOD wordt aangehaald.

Het blijkt dat bij de uitgevoerde watertoets tot de conclusie is gekomen dat het bestemmen van de voornoemde zones tot “gebied voor de winning van oppervlaktedelfstoffen” “geen effect” op het grondwater zal hebben op grond van een louter algemene beschrijving van de verschillende situaties die zich bij ontginning kunnen voordoen, zonder – zoals de verzoekende partij terecht opmerkt - te zeggen “in welke van die mogelijke situaties de respectieve sites zich bevinden”. Hetzelfde geldt voor de door de verwerende partij in haar memorie van antwoord in herinnering gebrachte kenmerken van de ontginning.

De verwerende partij spreekt de vaststelling van het auditoraatsverslag dat elk concreet gegeven over de ligging van de plaatselijke grondwatertafel en de grondwaterstromen in en om de zones “Rijtmeersen 2” en “Normandië” ontbreekt, niet tegen.

18. In het licht van de in de randnummers 15 en 16 vermelde gegevens diende de overheid om met een minimale zorgvuldigheid te onderzoeken of de ontginningsactiviteiten een schadelijk effect zouden kunnen hebben op het grondwater, te steunen op concrete gegevens over de ligging van de grondwatertafel en de grondwaterstromen ter plaatse. Doordat dit in onderhavig geval niet is gebeurd blijkt de beoordeling van de betrokken schadelijke effecten niet te berusten op een voldoende vastgestelde en vaststaande grondslag. De toepassing van de watertoets van het DIWB is onvoldoende zorgvuldig uitgevoerd.

19. Tot slot voert de verzoekende partij terecht aan dat haar tijdens het openbaar onderzoek geuite bezwaar inzake het ontoereikend grondwateronderzoek niet afdoende werd weerlegd.

20. Het eerste middel is in die mate gegrond.

V. Onderzoek van het tweede, het derde en het vierde middel

Standpunt van de partijen

21.1. Zowel in het tweede, het derde als het vierde middel voert de verzoekende partij onder meer de schending aan van artikel 1.1.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (hierna: VCRO), van artikel 1.2.1 van het decreet van 5 april 1995 ‘houdende algemene bepalingen inzake het milieubeleid’ (hierna: DABM), van de materiële motiveringsplicht en van het zorgvuldigheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

In het tweede middel wordt ook de schending aangevoerd van artikel 3 van het decreet van 4 april 2003 ‘betreffende de oppervlaktedelfstoffen’ (hierna: het oppervlaktedelfstoffendecreet).

In het vierde middel wordt ook de schending aangevoerd van artikel 17 van het decreet van 21 oktober 1997 ‘betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu’ (hierna: het natuurbehouddecreet).

21.2. In de toelichting bij haar tweede middel stelt de verzoekende partij dat het door de overheid uitgevoerde alternatievenonderzoek tekort schiet. De zones “Rijtmersers 2” en “Normandië” werden geselecteerd, terwijl er in de Scheldevallei andere locatiealternatieven voorhanden zijn die biologisch minder waardevol zijn. Het niet opnemen van gebieden met een lage biologische waarde is in strijd met de in het oppervlaktedelfstoffendecreet voorziene doelstelling van maximaal behoud van de natuur en het natuurlijk milieu.

De verzoekende partij benadrukt dat zij in haar tijdens het openbaar onderzoek over het ontwerp-GRUP ingediende bezwaarschrift heeft aangeklaagd dat het onbegrijpelijk is waarom aan de zones “Rijtmersers 2” en “Normandië” de voorkeur werd gegeven boven andere gebieden in de Scheldevallei.

De verzoekende partij meent dat ook na het openbaar onderzoek op geen enkele wijze duidelijk is gemaakt waarom zowel het BOD als het GRUP de vanuit natuuroogpunt waardevolle zones “Rijtheerssen 2” en “Normandië” selecteert. Er lijkt geen enkel gefundeerd argument voor die selectie te bestaan. Volgens de verzoekende partij ontbreekt de motivering om een deel van de bestaande ontginningszone te Eine te schrappen. Daarenboven zijn er meer argumenten die ten gunste van het verder ontginnen van dit gebied te Eine pleiten, met name het gebied licht het dichtst bij de steenbakkerij en deze zone is volledig omgeven door de stedelijke agglomeratie. Als men echt zou werken volgens de principes van duurzaam en zuinig ruimtegebruik zou men bijvoorbeeld de zone “Normandië” niet hoeven aan te snijden gelet op de oppervlakte die men nog heeft te Eine.

Volgens de verzoekende partij heeft de overheid zones met een hoge natuurwaarde geselecteerd, terwijl er niet geraakt wordt aan andere gebieden in de Scheldevallei zonder belangrijke natuurwaarde, zoals bijvoorbeeld het aan de zone “Normandië” palende golfterrein te Wortegem-Petegem.

21.3. In de toelichting bij haar derde middel stelt de verzoekende partij dat de doelstelling van artikel 1.1.4 VCRO in de wind werd geslagen door, enerzijds, bij de locatieselectie te vertrekken van nieuwe ontginningsgebieden die op de biologische waarderingskaart aangestipt staan als “waardevol” en “zeer waardevol” en, anderzijds, de biologisch minder waardevolle gebieden die tevens minder belangrijk zijn voor de fauna niet mee te nemen in de afweging.

Volgens de verzoekende partij bewijst de selectie van de zone “Normandië” dat de overheid enkel oog had voor economische overwegingen, waardoor er geen sprake was van een gelijktijdige afweging van de verschillende maatschappelijke activiteiten.

21.4. In de toelichting bij haar vierde middel gaat de verzoekende partij dieper in op de zone “Rijtheerssen 2”. De verzoekende partij stelt dat door de ontginning de bestaande natuurwaarde van deze zone teniet zal worden

gedaan. Het is zelfs onzeker of de natuur zich na de ontginning zal kunnen herstellen. De oorspronkelijke authentieke geologische en bodemkundige structuur zal verloren gaan, hetgeen strijdt met het feit dat deze zone in 2003 werd aangeduid als Grote Eenheid Natuur in de zin van het natuurbehouddecreet.

De verzoekende partij benadrukt dat zij in haar tijdens het openbaar onderzoek over het ontwerp-GRUP ingediend bezwaarschrift heeft opgesomd welke bedreigde fauna en flora voorkomt in de zone “Rijtheersse 2”. Hetgeen de plannende overheid ter weerlegging van de bezwaarschriften heeft gesteld komt er volgens de verzoekende partij op neer dat de vernieling van het natuurlijk milieu door de ontginning wordt weggemoffeld met het argument van de nabestemmings- en herinrichtingsmogelijkheden ná de ontginning.

22.1. Wat het tweede middel betreft, repliceert de verwerende partij in haar memorie van antwoord vooreerst door uit de toelichtingsnota bij het bestreden GRUP datgene aan te halen wat hiervoor onder randnummer 11.5 is geciteerd. Voor de keuze van nieuwe ontginningslocaties zoals de zones “Rijtheersse 2” en “Normandië” gelden de ruimtelijk kwalitatieve principes die opgesomd worden in punt 4.4.2 van de toelichtingsnota als afwegingskader.

De verwerende partij voegt er aan toe dat vanuit ruimtelijk oogpunt nieuwe locaties best kunnen aansluiten bij bestaande ontginningen en grote gebieden worden verkozen boven een aantal kleinere omdat deze laatste een grotere negatieve impact hebben op een ruimer gebied. Verder zijn de tijdelijke impact op de natuurlijke en agrarische structuur, de elementen van het landschap op Vlaams niveau en de verenigbaarheid met de nederzettingstructuur van belang, evenals de meerwaarde die de gerealiseerde nabestemming mogelijk heeft ten aanzien van deze structuurbepalende elementen. Zoals blijkt uit de toelichtingsnota zijn ook de kenmerken van de delfstof en de ontsluiting en de afstand tot de steenbakkerij een belangrijk uitgangspunt. Uit diezelfde nota blijkt dat de keuze van de locatievoorstellen door de volgende criteria werd bepaald:

- geologische boringen met informatie over de bruikbaarheid van het pakket;
- gekubeerde voorraden;

- bij voorkeur aansluitend bij bestaand ontginningsgebied;
- afstand tussen gebied en verwerkingseenheid;
- eigendomsstructuur.

De verwerende partij citeert vervolgens uit het BOD de gebiedssynthese voor de zones “Rijtheerssen 2” en “Normandië” (randnr. 5.8).

Uit het voorgaande besluit de verwerende partij dat de geselecteerde locatie-alternatieven voldoen aan de doelstellingen van het oppervlaktedelfstoffendecreet en afdoende werden verantwoord. Zij voegt er aan toe dat het niet aan de Raad van State toekomt om zich bij de selectie van locatie-alternatieven in de plaats te stellen van de planoverheid.

22.2.1. Wat het derde middel betreft, wijst de verwerende partij er in haar memorie van antwoord op dat uit de rechtspraak van de Raad van State blijkt dat de plannende overheid bij de uit artikel 1.1.4 VCRO voortvloeiende belangenafweging over een ruime appreciatiebevoegdheid beschikt, zodat dit artikel slechts voor geschonden kan worden gehouden in zoverre de overheid de grenzen van de redelijkheid te buiten zou gaan.

22.2.2. Volgens de verwerende partij wordt in het BOD en het GRUP bepaald om de in de zone “Normandië” bestaande bestemmingen landbouw, natuur en recreatie te voorzien als nabestemming in dezelfde verhouding zoals de huidige bestemmingen. Bovendien wordt het behoud van enkele zeer waardevolle biotopen gevrijwaard. Nu deze uitgangspunten juist tegemoet komen aan de doelstellingen van de verzoekende partij als natuurvereniging, lijkt zij volgens de verwerende partij dan ook geen belang bij het derde middel te hebben.

22.3. Wat het vierde middel betreft, wijst de verwerende partij er in haar memorie van antwoord op dat een belangrijk deel van de zone “Rijtheerssen 2” (dichtst bij de Scheldeoever) een met slib opgehoogd terrein betreft dat intussen een spontane natuurontwikkeling heeft gekend (struweelopslag en

ruigten). Het werd opgenomen als VEN eerste fase (Vallei van de Bovenschelde Zuid). Buiten dit voormalig stort is het gebied nog in landbouwgebruik.

Volgens de verwerende partij verliest de verzoekende partij duidelijk uit het oog dat de ontginning van het gebied omwille van de afgraving van de sliblaag een meerwaarde kan creëren voor de natuurwaarden ter plaatse. Bij de beoordeling van de milieueffecten per discipline in het BOD werd wel degelijk rekening gehouden met de fauna en de flora. Bovendien lijkt de verzoekende partij er ook geen rekening mee te houden dat een ontginning in fases zal gebeuren. Deze fasering is aangeduid in overdruk.

De verwerende partij wijst erop dat in het bestreden besluit wordt benadrukt dat ontginningen tijdelijke activiteiten zijn die een hefboom kunnen zijn voor de realisatie van de gewenste visie.

Tot slot stelt de verwerende partij dat de verzoekende partij niet aantoont dat de zone “Rijtheersers 2” als een speciale beschermingszone zou moeten beschouwd worden en/of dat er soorten zijn gevonden die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefmilieu.

23. Wat het vierde middel betreft, stelt de verwerende partij in haar laatste memorie dat zich beperken tot het stellen dat geen ernstig voorafgaandelijk onderzoek zou zijn gebeurd en dat de bezwaren van de verzoekende partij niet ernstig werden ontmoet, zonder dit op concrete basis aan te tonen, gelijkstaat met een loutere “indeplaatstelling” van de overheid.

Beoordeling

24.1. Artikel 1.1.4 VCRO luidt als volgt:

“De ruimtelijke ordening is gericht op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling waarbij de ruimte beheerd wordt ten behoeve van de huidige generatie, zonder dat de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang gebracht worden. Daarbij worden de ruimtelijke behoeften van de verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar

afgewogen. Er wordt rekening gehouden met de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en sociale gevolgen. Op deze manier wordt gestreefd naar ruimtelijke kwaliteit.”

Zoals de Raad van State in zijn arrest *Anckaert*, nr. 214.329 van 30 juni 2011, in herinnering heeft gebracht blijkt uit de wetsgeschiedenis dat deze bepaling het doel van het ruimtelijk ordeningsbeleid aangeeft, waarbij de duurzame ruimtelijke ordening centraal staat. Deze bepaling vereist dat de ruimtelijke behoeften van de verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar worden afgewogen.

24.2. Artikel 1.2.1 DABM luidt als volgt:

“§ 1. Ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties heeft het milieubeleid tot doel:

1° het beheer van het milieu door de duurzame aanwending van de grondstoffen en de natuur;
[...].”

24.3. Artikel 3 van het oppervlakedelfstoffendecreet stelt het volgende:

“Het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen heeft als basisdoelstelling om op een duurzame wijze te voorzien in de oppervlakedelfstoffen die nodig zijn om aan de huidige en toekomstige maatschappelijke behoefte aan materialen te voldoen.

De basisdoelstelling wordt nader geconcretiseerd door:
[...]

6° het maximale behoud en de ontwikkeling van de natuur en het natuurlijk milieu.”

24.4. Artikel 17, § 2, 1°, van het natuurbehouddecreet luidt als volgt:

“§ 2. Het Vlaams Ecologisch Netwerk omvat de volgende onderdelen:

1° Grote Eenheden Natuur (GEN): dit zijn gebieden die hetzij natuurelementen over een oppervlakte van minstens de helft van het gebied bevatten hetzij gebieden waarin een specifiek natuurelement met hoge natuurkwaliteit aanwezig is.”

24.5. De materiële motiveringsplicht houdt in dat het bestreden besluit moet worden gedragen door rechtens verantwoorde motieven die kunnen blijken, hetzij uit de beslissing zelf, hetzij uit de stukken van het dossier.

24.6. Het zorgvuldigheidsbeginsel houdt onder meer in dat de overheid haar besluiten op een zorgvuldige wijze moet voorbereiden door de relevante gegevens en de op het spel staande belangen te inventariseren en deze gegevens en belangen tegen elkaar af te wegen in het licht van het doel van het besluit.

24.7. Het recht van belanghebbenden om bezwaren en opmerkingen te formuleren tijdens het openbaar onderzoek brengt voor de bevoegde overheid de verplichting mee om de gemaakte bezwaren en opmerkingen te onderzoeken en te beoordelen. De redenen waarom de gemaakte bezwaren en opmerkingen al dan niet worden bijgetreden moeten blijken, zo niet uit de beslissing zelf dan minstens uit de stukken van het dossier. Deze redenen moeten afdoende zijn.

25. De door de verzoekende partij in haar verzoekschrift opgenomen biologische waarderingskaarten geven aan dat zowel in de zone “Rijtheersse 2” als in de zone “Normandië” biologisch waardevolle en biologisch zeer waardevolle elementen voorkomen. Het wordt niet betwist dat het daarbij gaat om de in die zones bestaande vegetatie.

26.1. In de stedenbouwkundige voorschriften mag dan zijn ingeschreven “dat de milieuhygiënische impact van de ontginning [...] zo beperkt mogelijk [moet] gehouden worden” en de ontginningsdiepte mag dan nog, zoals in het vaststellingsbesluit van het bestreden GRUP gesteld wordt, “zeer beperkt” zijn, toch zal de realisatie van de in de randnummers 11.2 en 11.3 aangehaalde bestemmingsvoorschriften – die het afgraven van de bodem veronderstelt – meebrengen dat de bestaande (zeer) waardevolle vegetatie zo niet volledig, dan toch grotendeels wordt vernietigd.

26.2. Daar artikel 3 van het oppervlakedelfstoffendecreet het maximale behoud van “de natuur” vooropstelt (randnr. 24.3) heeft dit evident ook betrekking op de bestaande natuurlijke vegetatie. Bijgevolg missen de argumenten van de verwerende partij dat de verzoekende partij niet aantoont dat de zone “Rijtheerssen 2” als een speciale beschermingszone zou moeten beschouwd worden en/of dat er soorten zijn gevonden die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefmilieu pertinentie.

De verwerende partij kan er niet van overtuigen dat de zone “Rijtheerssen 2” geen bijzondere natuurwaarde zou hebben door een deel van die zone te kwalificeren als een “voormalig stort”. Deze kwalificatie blijkt immers terug te gaan op het in het BOD in herinnering gebrachte gegeven dat dit deel van de zone “Rijtheerssen 2” in de jaren '70 opgehoogd werd met slib en in 2003 heeft de verwerende partij de bijzondere natuurwaarde van de Rijtheerssen zelf erkend door dit gebied aan te wijzen als Grote Eenheid Natuur in de zin van het natuurbehouddecreet.

26.3. Gelet op de inhoud van het toepasselijke bestemmingsvoorschrift (randnr. 11.3) valt niet in te zien hoe het GRUP, zoals de verwerende partij boudweg stelt, in de zone “Normandië” enkele zeer waardevolle biotopen zou vrijwaren.

26.4. Uit hetgeen hiervoor over de zone “Normandië” is gesteld (randnrs. 26.1 en 26.3) volgt dat de door de verwerende partij aangevoerde exceptie van gebrek aan belang bij het derde middel (randnr. 22.2.2) op onjuiste uitgangspunten steunt en daarom hoe dan ook niet kan worden aangenomen.

27. In haar bezwaarschrift (randnr. 9.2) heeft de verzoekende partij aangeklaagd dat de zones “Rijtheerssen 2” en “Normandië” (hierna: de twee geselecteerde zones) als ontginningsgebieden werden geselecteerd, terwijl de ontginning de bijzondere natuurwaarde van deze gebieden teniet zal doen. Zij stelde dat het “zeer onduidelijk is waarop die selectie gebaseerd is”, zeker in het

licht van het in de toelichtingsnota bij het bestreden GRUP, naar analogie met het BOD, uitgedrukte criterium om “natuuraandachtszones” te vrijwaren.

Anders dan de verwerende partij voorhoudt, is de verzoekende partij niet voorbijgegaan aan de nabestemming die het GRUP aan de twee geselecteerde zones geeft en aan het argument dat de ontginning voordelen zou hebben als “hefboom” bij de realisatie van die nabestemming. De kritiek van de verzoekende partij is precies dat de vernieling van het natuurlijk milieu door de ontginning “wordt weggemoffeld” met het argument van de nabestemmingsmogelijkheden en in haar bezwaarschrift heeft de verzoekende partij aangevoerd dat de ontginning niet nodig is om het authentieke alluviale landschap terug te krijgen.

28. Zelfs als men zou aannemen dat, zoals in het besluit tot vaststelling van het bestreden GRUP wordt gesteld, de ontginning in de zone “Rijtheersse 2” “een hefboom kan zijn om ‘agrarisch gebied met landschappelijke of bijzondere waarde (vallei- of brongebieden)’ om te zetten naar effectief VEN-waardig natuurgebied en in te schakelen in het overstromingsregime van de Schelde”, is daarmee nog geen afdoend antwoord gegeven op de in het vorige randnummer weergegeven kritiek van de verzoekende partij.

Hetzelfde geldt voor het in de memorie van antwoord van de verwerende partij in herinnering gebrachte gegeven dat de ontginning in fases zal gebeuren.

29. In de toelichtingsnota bij het bestreden GRUP wordt met verwijzing naar het BOD gesteld dat de ruimtelijke uitgangspunten voor de selectie van de ontginningsgebieden de vrijwaring van de “natuuraandachtszones” en van de grondgebonden landbouw zijn, evenals de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van wonen en werken in het buitengebied en een maximaal gebruik van hoofd- en primaire wegen naar, of een minimale afstand tot de steenbakkerij. Daarnaast noemt de verwerende partij (randnr. 22.1),

met verwijzing naar de toelichtingsnota en het BOD, nog een aantal technische selectiecriteria, onder meer met betrekking tot de kenmerken van de delfstof.

30. Het blijkt niet en de verwerende partij beweert ook niet dat de gebieden die de verzoekende partij als alternatief voor de twee geselecteerde zones naar voor schuift (hierna: de alternatieven van de verzoekende partij) een bijzondere natuurwaarde zouden hebben of dat de alternatieven van de verzoekende partij slechter zouden scoren voor de in het vorige randnummer genoemde criteria dan de twee geselecteerde zones.

31. De conclusie is dat er geen afdoend motief blijkt om, ondanks hun bijzondere natuurwaarde, de zones “Rijtmeeersen 2” en “Normandië” te selecteren als ontginningsgebied.

Daaruit volgt dat evenmin blijkt dat het bezwaarschrift van de verzoekende partij afdoende is weerlegd.

De Raad van State kan de voorgaande vaststellingen doen zonder zich in de plaats van de plannende overheid uit te spreken over de opportuniteit van de selectie van een zone als ontginningsgebied.

32. De middelen zijn in de aangegeven mate gegrond.

VI. Omvang van de vernietiging

33. Het tweede en het derde bestreden besluit mogen dan – zoals de verzoekende partij in haar laatste memorie stelt – een noodzakelijke grondslag voor het eerste bestreden besluit zijn, daardoor wordt de vaststelling in het auditoraatsverslag niet ontkracht dat noch het tweede noch het derde bestreden besluit aangezien kan worden als een voor vernietiging vatbare akte of reglement in de zin van artikel 14 van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

Meer bepaald doet de verzoekende partij niet aannemen dat het tweede en het derde bestreden besluit ertoe strekken uit zichzelf rechtsgevolgen te doen ontstaan dan wel te verhinderen dat dergelijke gevolgen ontstaan.

34. Uit het verzoekschrift blijkt dat de verzoekende partij zich uitsluitend richt tegen de binnen haar werkingsgebied gesitueerde deelplannen 1 en 2 van het GRUP. De verwerende partij stelt in haar memorie van antwoord dat een gebeurlijke vernietiging tot die deelplannen beperkt moet worden.

35. Gelet op het voorgaande moet de vernietiging beperkt worden tot de van de rest van het GRUP afsplitsbare deelplannen 1 en 2.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt het besluit van de Vlaamse regering van 3 mei 2013 houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan “Alluviale klei van Schelde- en Maasbekken en Polderklei”, in zoverre het deelplan 1 “Zones Eine en Rijtmeersen 2 (Oudenaarde)” en deelplan 2 “Zone Normandië (Wortegem-Petegem)” betreft.

De Raad van State verwerpt het beroep voor het overige.

2. Dit arrest dient te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het gedeeltelijk vernietigde besluit.

3. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van dertien juli 2015, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Jan Clement,	staatsraad,
bijgestaan door	
Astrid Truyens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Astrid Truyens

Johan Lust